

Het klimaat zit niet mee. Waar zijn die mooie schaatswinters gebleven? Als het er nog eens van komt, van zo’n fijn oplopende koorts op natuurijs, dan is Zandstra er klaar voor. Dat is wat de schaatsenfabriek in Joure kenmerkt: *born ready*.

TEKST JEAN-PAUL TAFFIJN
FOTO’S NIELS DE VRIES

ZANDSTRA IS ALTIJD KLAAR VOOR NATUURIJS

‘Winkeliers
staan letterlijk
in de file om
bij ons pand
te komen’

Rijen dik staan ze opgestapeld in het magazijn: schaatsen. Glijders, noren in veel soorten, ijshockeyschaatsen, modellen voor kunstrijden. Van maat 30 tot en met 50 gerangschikt, klaar om snel uitgeleverd te worden. Klaar om de liefhebber een onvergetelijke herinnering te geven. Nu de vorst nog.

Tweehonderd jaar bestaat familiebedrijf Zandstra komend jaar. Tweehonderd jaar van producten ontwerpen en fabriceren waar consumenten blij van worden. Vooral sinds schaatsen maken de hoofdactiviteit werd, pakweg een eeuw geleden, moet het bedrijf het hebben van vrieskou. „Maar daar moeten we hier in de lage landen soms wel even op wachten”, zegt Dick van der Bijl, die er sinds drie en een half jaar directeur is. „De energie die loskomt en de geoliede machine die gaat draaien – zelfs al met 1 of 2 ijsdagen – zijn prachtig om mee te maken. Laat staan hoe dat is bij een winter zoals in 1997 of 2021 het geval was.”

IN DE FILE

In 2021 werd voor het laatst massaal op natuurijs geschaatst. Niet alleen onder het volk breekt dan de gekte uit. Ook bij Zandstra ziet het er heel anders uit dan de sereniteit die er nu heerst. „Winkeliers staan letterlijk in de file om bij ons pand te komen”, vertelt bedrijfsleider Obbe Verwer.

„We hebben een hele lijst met mensen die we kunnen oproepen om bij te springen. Duizenden schaatsen moeten dan zo snel mogelijk de deur uit. Dán moeten we het verdienen.”

In zo’n week realiseert Zandstra zomaar de helft van een jaaropbrengst. De rest van het jaar moeten de schaatsen in de schappen van sportwinkels, bouwmarkten en fietsenhandelaren weer aangevuld worden. En dus is er weer veel werk voor de schaatsenmakers. Het effect van de komst van koning Winter is kortom groter dan die paar dagen topdrukte. En het effect als de koning thuisblijft dus ook.

Van der Bijl: „Dit is heel anders dan de levensmiddelenindustrie waar ik hiervoor werkte. Je bent aan de ene kant continu bezig met klaar zijn voor als het zo ver is, en aan de andere kant focus je je op de vele andere manieren om tijdens de zachte winters je positie te versterken en om risico’s te spreiden. Maar dat is eigenlijk altijd zo geweest in de historie van Zandstra.”

FAMILIE-ERFGOED

Als iemand dat weet, dan is het Ineke Buis-Zandstra. Zij zette het bedrijf van haar broer Wouter Zandstra, die in 2019 plotseling overleed, voort. Kinderen had hij namelijk niet. „Voor mij kwam het onverwacht, maar het was wel heel logisch dat ik het bedrijf zou voortzetten en niet verkopen. Ik ben er mee opgegroeid. De zaak zat vroeger bij ons aan huis in Sneek.”

De continuïteit van de schaatsenfabriek stond bovenaan. Daarom zetten zus Ineke en haar dochter Hanne nog een paar stappen. Kortdurend nam Geert Buis, man van Ineke, het algemeen directeurschap waar, daarna werd directeur Van der Bijl agetrokken om de dagelijkse leiding over te nemen. En nu is ook de tweede dochter, Carlijn, ingeschakeld om voor het familieerfgoed te zorgen. De dagelijkse leiding ligt bij Van der Bijl en Verwer, de familie is er om te begeleiden en mee te denken bij grote beslissingen, zoals de financiën, pensioenen, verzekeringen en de lange termijnstrategie.

Hanne Buis maakte carrière in de lucht-

vaart, Carlijn Buis is chirurg in het UMCG. Dat lijkt figuurlijk een heel eind van het beslissen over een schaatsfabriek. „Toch voelt oom Wouter als heel dichtbij”, zegt Hanne. „Wij kwamen er veel. Ik kan me de drukte nog herinneren als er natuurijs lag. Dan kwamen we chinees of een appeltaart brengen en moesten we snel weer gaan, om niet in de weg te lopen. Toen hij overleed, was de schok en het verdriet groot, maar we beseften al snel: wij moeten het nu gaan doen. Dat lukt alleen met zulke trouwe medewerkers en al die generaties achter je.”

Het is nogal een verantwoordelijkheid, realiseert ook Carlijn zich. „Maar wij zijn echte schaatsgekken en Zandstra maakt een waanzinnig mooi en kwalitatief prachtig product, van eigen bodem! Dat moet gewoon blijven bestaan, nog eens 200 jaar wat ons betreft. Het is geweldig om te zien hoe dat gevoel voor Zandstra zo leeft bij iedereen die erbij betrokken is. We hadden laatst zelfs iemand die er 60 jaar werkte! Die toewijding is goud waard en die warmte voelen wij ook. Natuurlijk is het druk, naast onze banen, maar dit is wat wij willen.”

COMFORTABEL

Afnemende winters, oplopende kosten. Een schaatsenfabriek is niet meteen een bedrijf voor de kille rekenaar. „Zandstra grijpt juist die uitdaging aan, zoals altijd.” Hanne: „We hebben bijvoorbeeld maatregelen genomen om kosten te besparen. Zo hebben we recent met pijn in het hart afscheid genomen van de winkel in Sneek en hebben we één van de hallen van de fabriek in Joure te huur aangeboden. Tegelijk kijken we goed naar de inkomstenkant en hebben we onlangs juist ook geïnvesteerd door machines die essentieel zijn in het proces, terug te halen naar Joure.”

Zandstra is er vooral voor mensen die vertrouwd en comfortabel willen schaatsen en voert naast de eigen productlijnen ook kunst- en ijshockeyschaatsen en handelt in watersportartikelen. Afgezien daarvan legt het bedrijf zich toe op plekken waar wél (natuur)ijs is, zoals Scandinavië en Noord-Amerika. Zandstra exporteert naar 31 landen. Verwer: „We hebben bijvoorbeeld mooie samenwerkingen met producenten

>>

DICK VAN DER BIJL EN OBBE VERWER

‘IN JANUARI GAAT HET VRIEZEN. EN ANDERS IN FEBRUARI. HET MOMENT KOMT WEER, DAT WEET IK ZEKER’

>>

van langlaufschoenen en -bindingen. Je kunt die schoenen zo op onze ijzers klikken en op avonturentocht gaan. Daarnaast zien we dat ook steeds meer verhuurders van schaatsen in ijshallen overstappen op Zandstra's. Zandstra-schaatsen zijn gekend vanwege hun comfort en kwaliteit.”

Ineke Buis-Zandstra herkent dat nadenken over nieuwe markten. „Mijn broer kwam regelmatig met innovaties. De belangrijkste is misschien wel de ‘comfortnoor’, een schaats waar je lekker op staat, zonder dat je enkel naar binnen klapt. En je hebt ook nog warme voeten. Toen ik lang geleden de prototypes een keer mee mocht en er een toertocht mee ging schaatsen, werd ik continu gestopt. Iedereen wilde weten hoe ik aan die schaatsen kwam.” Vanuit datzelfde streven naar comfort en gemak, ontwikkelde Wouter Zandstra voor kinderen de Easy Glider, een onderbindschaats die eenvoudig uit- en aan te trekken is.

GEPERFECTIONEERD

De klapschaats is door Zandstra geperfectioneerd voor de amateurschaatser, met de mogelijkheid om de schaats in een handomdraai ook weer vast te zetten. Wouter Zandstra was voorloper op het gebied van skeelers. „Daar sjeesden wij ’s zomers mee door de fabriek”, herinnert Carlijn zich.

En intussen blijft juist met deze instelling de hoop op zo’n prachtige Nederlandse winter levend. Obbe Verwer is overtuigd. Hij heeft meer dan 40 dienstjaren bij Zandstra als basis van die overtuiging: „In januari gaat het vriezen. En anders in februari. Het moment komt weer, dat weet ik zeker. We hebben wel vaker van die dalen van een paar jaar gehad. Des te hoger zijn de pieken als het dan wel winter is.” Twee keer per jaar heeft het personeel van de fabriek een feestelijke halfjaarafsluiting. „’t Mooiste is als die in de winter niet door kan gaan.”

De eigenaren delen vertrouwen in de toekomst. Hanne: „We hebben tijd en wij zijn een heel eind met het toekomstbestendig maken van Zandstra, al zou het zeer welkom zijn als het weer even flink vriest.” Carlijn vult aan: „Het blijven innoveren en versterken van onze nationale en internationale positie zijn andere belangrijke pijlers waarop wordt gefocust.”

In letterlijke zin gebeurt al wat eeuwenlang gebeurt: de nieuwe generatie kruipt het bedrijf binnen. Alle vier kleinkinderen zijn échte schaatsers. Ze lopen, glijden en rollen inmiddels ook regelmatig door de fabriek. Dozen vouwen, zich verwonderen over al die schaatsen. Nieuwe herinneringen maken.

